

DAN BROUNNING “IBTIDO” ROMANI ADABIY TAHLILI

Boqijonova Rayhonoy Erkinjon qizi
Alfraganus University stajyor-o'ituvchi
e-mail: rayhonoyb@gmail.com
Tel: (99) 138 35 36

Annotatsiya

Maqolada zamonaviy triller janrining mashhur namoyandasi Dan Brouning “Ibtido” (Origin) romani adabiy tahlil qilinadi. Unda syujet va konflikt, obrazlar tizimi, mavzu va g'oya hamda badiiy vositalar tahlil etilib, asarning zamonaviy adabiyotdagi o'rni yoritiladi. Tadqiqot jarayonida adabiyotshunoslik nazariyalaridan va intertekstual tahlil yondashuvlaridan foydalaniladi.

Kalit so'zlar: Dan Broun, “Ibtido”, syujet, konflikt, obraz, ramzshunoslik, intertekstuality, triller.

Аннотация

В статье рассматривается роман Дэна Брауна «Origin» в литературоведческом аспекте. Особое внимание уделяется проблеме соотношения науки и религии, образу главного героя Роберта Лэнгдона, а также символике и интертекстуальным связям произведения. Автор анализирует художественные особенности романа, его жанровую специфику и место в современной мировой литературе.

Ключевые слова: Дэн Браун, “Origin”, Роберт Лэнгдон, научно-религиозный конфликт, символика, интертекстуальность, современный роман.

Annotation

The article examines Dan Brown's novel “Origin” from a literary perspective. Special attention is given to the relationship between science and religion, the image of the protagonist Robert Langdon, as well as the symbolism and intertextual connections within the work. The study analyzes the artistic features of the novel, its genre characteristics, and its place in contemporary world literature.

Keywords: Dan Brown, Origin, Robert Langdon, science and religion conflict, symbolism, intertextuality, contemporary novel.

Kirish

Dan Brown (1964) zamonaviy adabiyotda ilmiy-triller janrining yetakchi vakili hisoblanadi. Uning romanlari diniy-falsafiy masalalar, tarixiy jumboqlar va zamonaviy texnologiyalarni uyg'unlashtirishi bilan ajralib turadi. Brownning asarlari jahon adabiyotida keng rezonans uyg'otib, millionlab nusxalarda chop etilgan va turli tillarga tarjima qilingan.

2017-yilda chop etilgan “Origin” romani yozuvchining ijodiy faoliyatida alohida o‘rin tutadi. Bu asarda insoniyat kelib chiqishi va kelajagi haqidagi qadimiy savol zamonaviy ilmiy nuqtayi nazardan talqin qilinadi. Shuningdek, roman sun’iy intellekt, genetika va din o‘rtasidagi murakkab munosabatlarni badiiy shaklda yoritadi. Mazkur maqolada asar adabiyotshunoslik nazariyasi asosida tahlil qilinadi.

1. Syujet va konflikt

Roman syujeti Dan Brown ijodiga xos tarzda tezkor rivojlanadi. Voqealar markazida mashhur ramzshunos olim Robert Langdon turadi. U futurist olim Edmond Kirsh tomonidan yaratilgan, insoniyat kelib chiqishi va kelajagi haqidagi ilmiy kashfiyotni xalqqa e’lon qilish jarayonida yuz bergan voqealarga guvoh bo’ladi. Kirshning o‘limidan so‘ng Langdon jumboqlarni yechib, olimning kashfiyotini himoya qilishga kirishadi.

Bosh konflikt – ilm va din o‘rtasidagi qarama-qarshilikdir. Kirshning kashfiyoti diniy aqidalarni rad etib, insoniyat kelib chiqishini evolyutsion-biologik jarayonlar asosida izohlaydi. Bu hol diniy tashkilotlarning qarshiligiga sabab bo’ladi. Shunday qilib, asarda qadimiy bahs – fan va din to‘qnashuvi zamonaviy kontekstda qayta talqin etiladi.

2. Obrazlar tizimi

Asardagi qahramonlar adabiyotshunoslikda tipik obrazlar sifatida qaralishi mumkin.

Robert Langdon – bilimdon, ramzshunos olim. U o‘quvchi uchun “intellektual gid” vazifasini bajaradi. Langdon obrazida aql-idrok, izlanish va ilmiy izoh markaziy o‘rinni egallaydi.

Edmond Kirsh – zamonaviy Prometey timsoli. Olim o‘zining kashfiyoti orqali insoniyatga “yangi nur” olib keladi. Uning fojiali o‘limi esa ilm-fan rivojining murakkab va ziddiyatli yo‘lini ifodalaydi.

Ambra Vidal – roman voqealarida faol ishtirok etuvchi ayol obrazidir. U go‘zallik bilan bir qatorda intellektual salohiyat timsoli sifatida ham gavdalanadi.

Winston (AI) – sun’iy intellekt obrazi. Bu personaj orqali yozuvchi inson va texnologiya o‘rtasidagi murakkab aloqalarni ko‘rsatadi.

3. Mavzu va g‘oya

Romanning asosiy mavzusi – insoniyatning kelib chiqishi va kelajagi haqidagi falsafiy savollar. Brown asarida Darwin evolyutsion nazariyasi, genetika va sun’iy intellekt kabi zamonaviy ilmiy qarashlarga tayanadi.

Asarda ilgari surilgan g‘oyalar:

Din va fan o‘rtasidagi abadiy ziddiyat.

Texnologiyaning inson hayotiga ta’siri va axloqiy mas’uliyat muammosi.

Biologik evolyutsiyaning texnologik evolyutsiya bilan almashishi haqidagi qarash.

Bu jihatlar roman falsafiy qirrasini belgilab, uni nafaqat badiiy, balki ilmiy-ommabop adabiyot sifatida ham qadrlash imkonini beradi.

4. Badiiy vositalar

Dan Brown o'z romanida turli stilistik vositalardan foydalanadi:

Ramziylik – Antoni Gaudi me'morchiligi, xususan Sagrada Familia ibodatxonasi asarda ilohiylik va insoniylik o'rtasidagi ramziy ko'prik sifatida talqin qilinadi.

Intertekstuality – Darvin, Dante va zamonaviy ilmiy tadqiqotlarga murojaat qilinishi asarga qo'shimcha ilmiy qatlam qo'shadi.

Takror va parallelizm – muhim g'oyalarni urg'ulashda xizmat qiladi.

Dialoglar – ilmiy-ommabop shaklda yozilib, kitobxonni falsafiy mushohadaga chorlaydi.

Roland Barthes ta'kidlaganidek, matn doimiy ravishda boshqa matnlar bilan mulqotda bo'ladi. "Origin" romanida ham intertekstual aloqa keng qo'llanilib, o'quvchi qadimiy falsafiy qarashlarni zamonaviy ilmiy izohlar bilan qiyoslash imkoniga ega bo'ladi.

5. Asarning adabiyotdagi o'rni

"Origin" romani zamonaviy adabiyotda ilmiy triller janrini yangi bosqichga olib chiqdi. Asar dunyo miqyosida keng rezonans uyg'otdi, turli diniy va ilmiy doiralarda muhokama qilindi. Brownning bu asari ilmiy bilimlarni ommalashtirish bilan birga, o'quvchini falsafiy o'ylashga ham undaydi. Shu bois uni pop-madaniyat va ilmiy-ommabop adabiyot kesishgan nuqtada joylashgan asar sifatida baholash mumkin.

Xulosa

Dan Brownning "Origin" romani badiiy adabiyot, ilm va falsafa chegaralarida yaratilgan noyob asardir. Unda insoniyatning eng qadimiy savollariga zamonaviy ilmiy izoh berishga urinish kuzatiladi. Syujetning dinamikligi, obrazlarning tipikligi va ramziyligi, badiiy vositalarning xilma-xilligi romanni nafaqat triller janrining, balki zamonaviy adabiyotning ham muhim namunalaridan biriga aylantirgan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Brown, D. Ibtido. Toshkent: Asaxiy books, 2021.
2. Barthes, R. Image, Music, Text. London: Fontana Press, 1977.
3. Eco, U. The Role of the Reader: Explorations in the Semiotics of Texts. Indiana University Press, 1984.
4. Bakhtin, M. The Dialogic Imagination. University of Texas Press, 1981.
5. Kristeva, J. Desire in Language: A Semiotic Approach to Literature and Art. Columbia University Press, 1980.
6. Qosimov, B. Adabiyotshunoslik nazariyasi asoslari. Toshkent: O'qituvchi, 2010.